

SIMONIS STAROVOLSCI
AD PRINCIPES
CHRISTIANOS

De Pace inter se componenda
Belloq; Turcis inferendo.

PROTREPTICON.

SERENISSIMO ATQVE EMINENTISSIMO
CARDINALI
JOANNI CAZIMIRO

Poloniæ & Sueciæ

PRINCIPI

Bono Reipublicæ Christianæ Nato.

 T primum ingenij mei
foetum, de rebus gestis, Diui
olim Sigismundi Primi, Regis
Poloniæ, Proavi tui materni,
conceptum, tuę Serenitati di-
caui Cardinalis Eminentissime, cum tu adhuc
puerulus esses, ita & hunc postremum, de in-
eunda Principum Christianorum concordia,
haud inutiliter, vt auguror & spero, medita-
tum, Sacræ tuæ Purpuræ dicatum, sacratumq;
esse volui. Partim, vt non tàm tibi, qui Regia
in Purpura natus es, quàm orbi Christiano

gratuler istam foelicitatē, quod ab angusta cella, cui te ob pietatem incluferas, in augustam Ecclesiæ lucē jussu Pontificis Sanctissimi prodieris; non modo Societatis tuæ, sed etiam totius Ordinis Sacri columen & ornamentum. Partim, vt quantulamcunq; hanc opellam meam sub celeberrimo & in religione & in sæculo, nomine tuo bonis mentibus insinuem, & non tam ad manus quàm ad pectora Principum Christianorum transmittam. Quò tandem reconciliatis inter se animis, desistant à profusione sanguinis ciuium suorum, teq; sacrato, aut armato suafore, qui arcto sanguinis vinculo conjunctus es illis & Pontifice Maximo duce atque auspice (qui vt Christi præest Ecclesiæ, ita omnib⁹, qui Christiano censentur nomine prodesse cupit.) suas suorumque facultates ac vires infensissimo totius nominis Christiani hosti, Turcarum Tyranno quantocius opponant. Et subiugata ab eo, tot jam Christianorum regna & prouincias,

forti-

fortibus suis dextris in pristinam libertatem asserant; veræ pietatis amore, veræq; gloriæ gustu, & fama immortalis excitati. Maximè verò, dum nulla prouocatus injuria sola cupiditate dominandi, ingentes nunc, in socios nostros & vicinos terra mariq; duxit exercitus; & bello civili distentos, facilius singulos superet, qui conjunctis viribus omnes, ipsum facillime vincerent. Cauendum itaque est, cunctis Principibus Christianis ne dum pro religione aut regione aliqua exigua inter se pugnant, reliquum, in qua dominantur Europæ per Turcas, & deinde post obitum, per odia & iras merita & gloriam cælestem amittant. Quod leues illi & inconstantes Asiæ populi, temerarijque Græci & Hungari nunquam serio libertate vtentes serui nunc tandem facti, serò secum ipsi recognoscunt: nec possunt modum inuenire, qua nam ratione amissam libertatem recuperare, Ottomanicumq; iugum excutere valeant. Quorum

miseria si tu Princeps Serenissime ex animo
vt debes commotus fueris & in reconcilian-
dis Regibus Christianis diligentem operam
nauaueris eorumque liberationi manum tu-
am fortem admoueris, supra omnes Reges
& Imperatores huic sacrae tuae Purpuræ in
cœlis coronam adjunges Interim verò non
ab ipsis modo Ordinibus Regni Poloniæ, qui
te fratrem sui Regis omni veneratione & a-
more complectentur sacra purpura ornatū,
sed ab omnibus hominibus qui vel pacem
sub Principibus suis optant, vel libertatem
sub iugo barbarorum gementes desiderant,
omnis debebitur tibi gratia nominisq; apud
posteror gloria sempiterna. Quam tibi Sar-
matae vouemus, & ex animo aprecamur.
Vale & viue Princeps Serenissime, Ecclesiæ,
Reipublicæ, Nobis.

SIMO-

SIMONIS STAROVOLSCI
Ad
INNOCENTIIUM X.

Pont: Opt: Max:

De Concludendo in Turcam Sociali fœdere.

ORATIO I.

Etus ac verissimum illud proverbium est Beatissime Pater, civili bello nihil incivilius esse, quod inter Principes ac populos potentissimos, aut vindictæ privatæ cupiditate aut lubrica & præcipiti ambitione, aut temeraria denique seditiosorum hominum rebellione excitatur. Et tanto indignius funestiusque cum inter Christianos qui Pacis Authorem Christum Deum adorant, malevolentia turbulentorum vires suas sumit. & indies magis atq; magis per Europam gliscit. Nam sive turpitudinem rei quis consideret, fratres nimirum Cōsanguineos atque necessarios inter se decertare: sive periculi magnitudinem contempletur, gentes, viribus, opibus, fortitudine, ac ingenio, potentes invicem collidi: sive prælij ferocitatem, religionis professione linguæ Origine, morumque cultiorum similitudine, haud valde differen-

ferentes mutuò permisceri, animo secum ipse perpendat; omnia profecto intestinis odijs funesta videbit, ipsamque victoriam in bello funestissimam quantumvis bonus & moderatus Princeps ipsa potiatur. Insolescimus siquidem rebus secundis omnes, & modum tenere nescimus; sed maximè Reges cum acie adversarios superaverint suos. Cum naturæ occulta malitia quadam eveniat, ut non ita in alienigenas & remotos, quàm quodammodo in suos cives vel vicinos iracundia excitatur victoris. Ea propter cum omnia bella fugienda sint bonis, quia minimè bella, tum intestina maximè: idque nobis Christianis potissimum, qui omni patientiæ & lenitatis exempla, à Summo Magistro nostro Christo accipiemus, ejusque divinis mandatis obtemperare vel ipsa religione obstricti mutua dilectione, quam nobis maximopere abiens in cœlos commédavit inter nos certare invicem debemus: si quod omnes vovemus & speramus, cum illo, uti Rege Nostro Pacifico in æterna illa tranquillitate desideramus. Qui nunc omni spe salutis, vel contempta per summum scelus, vel desperata prorsus ex conscientia criminum contrarijs artibus & partibus ad interitum properamus. Sed tua Pontifex Sanctissime paterna indefessa vigilantia, perspicaciq; prudentia & autoritate ab exitio revocati, uti auguramur & spem certam concipimus, iterum ad Pacis Auctorem convertemur, iterum fraterno amore devinciemur; deponemus iras ferales ab Hæresi furenti subministratas cohibebimus cupiditates nostras ab impietate A-

theistica

theistica succensas, rabiem à prædonibus Christianitatis hauistam exuemus. Tu modo Dux noster & Pastor vigilantissime ut lubens universi gregis Christi curâ in te suscepisti, sic Atlantico robore molem totius Orbis Christiani tuis humeris gestare nō desistas & laborantibus per tot lustra Principibus inter se bellis ac dissidijs, domesticis, pacem & Amnistiam universalem indicere nō detrectes, Dabit vires & Consilium cœlitus, qui Orbem hunc verbo creavit, teque ejus præsidē esse voluit, & qui nunc precibus nostris exoratus, ita te vult esse præciosissimæ in terris rei Pacis arbitrum & conciliatorē, uti voluit & cōstituit, cœlestium thesaurorum suorum dispensatorem. Nunquam enim unum absque altero divinitus beneficium datur; & in gratos felicitas felicitate cumulatur. Proinde hoc beneficium Flamine Sacro adspirante, præstabis Orbi, ut incipiat tuo, sub regimine quiescere à tumultibus civilibus & fraterno affectu sub tam benigno Patre & incentissimo Præsidente discat mutuum amorem & reciprocā dilectionem. Nec adeo etiam factu difficile Reges Christianos conciliare si quam ex diuturnis odijs contraxerunt ferociam animorum, eam te auspice transferant in Turcam per bellum sociale.

Revera enim Pater Beatissime nulla res magis aridet uni cupido, quàm cū certaverint inter se duo ambitiosi, ut ille occasionem naçt⁹ боло, quod ajunt, potiatur solus. Nullaq; optatior occasio Byzantino Tyraño, quàm civilia isthęc Principum Christianorum bella, quę patrum, aut avorum nostrorum memoria tot urbes, &

provincias, tot regna & imperia, cladibus affecerunt; tot privatorum domibus & facultatibus exitio fuerunt; tot florentissimas Respublicas stirpitus everterunt. Quibus furijs & nos infelices posterius eorum exagitati, tam diu inter nos colluctabimur forte (quod omen malum Deus averruncet) donec tandem jugum à Turca cunctis imponatur servitutis. Nescit siquidem rabies modum; & civilibus motibus perraro non insidiatur aliquis vicinus, perpetuam ultionum considerans vicissitudinem: ut pote cum nullus utrinque finis imponatur nocendi, & nunc exultet victor, nunc victus ad persequendum hostem inflammetur. Jam autem barbari semper gerendis rebus, bellorum nostrorum civilium occasiones captant, & inter illos præcipuè viciniore nobis Turcæ qui vel ad unicum contra eos nobis initæ aut ineundæ concordie nuncium, quidquid increpuerit, cum metu & horrore circumspectant. Statimque aut fœdera ineunt, aut debilioribus subsidia & patrocinium contra potentiores promittunt. Atque ita juxta vetus illud Nasice dictum eos, qui externis vinci armis simul uniti non potuissent divisos tandem sub jugum mittunt aut tributarios sibi faciunt cum exitio & ignominia Christiani nominis sempiterna. Exempla cuique patent, res eorum diligentius legenti. Nam sicut olim Romani per Campanos in Samnium; per Mamertes in Hetruriam; per Siculos in Siciliam; per Athenienses in Græciam; per Saguntos in Hispaniam intrarunt, & ex civitatibus socijs, subministrando illis auxilia contra emulos earum servas sibi fecerunt. Sic & Turcæ, per Contaguzenos.

guzenos in Pruziam, per Paleologos in Thraciam; per Delptos in Rasciam & Bulgariam; per Joannem Sepusium in Hungariam sibi aditum pateficerunt. Dandoque Imperatoribus Constantinopolitanis subsidia, contra tumultuantes Principes, Græciæ Provincias facile occuparunt. immanissimosque fecerunt laniatus. Debilioribus enim contra potentiores defendendis, partim quædam æquitatis & commiserationis species; partim compendiaria via proferendi est dominatus. Quibus artibus & Egypti Soldanus opportune usus quas non turbas cum suis Mamaluchis dedit? quas clades & detrimenta Reipublicæ Christianæ non intulit? quid non eorum, quæ à Majoribus suis tentata antea fuerant in Oriente & Palæstina, fortissimè celerrimeque subjugavit? E contra nostri, toties rerum in barbaros gerendarum occasiones neglexerunt; & conjuncti toties, vincere quidem potuerunt, sed victoria uti nesciverunt, ob frivolas unius dealtero suspiciones, aut inanes de Principatu disceptationes. Nonnullique nostrorum provininas, quarum nondum erant victores, inter Socios jam partiebatur, priusquam aut pactiones inter se inijsent, aut pedem domo ipsi cum exercitu extulissent. Sicque à Capta Constantinopoli, nostri semper Oratoribus, & Turcæ bellatoribus; Nostri subtilitate disputandi, illi vero peritiâ bellandi, Nostri Comoedijs exhibendis, illi Tragædijs faciendis delectantur. Apud Nos viciosum regnat otium, apud barbaros armorum negotium, nos in Scholis Syllogismis, illi in campo decertant hastis: nos tempus infumimus Comitijs, illi scribē-

dis & lustrandis copijs. Apud nos nova quotidie pullulat religio, ab illis quolibet anno aliqua nova possidetur regio. Nos bellis exaurimur, illi locupletantur assiduo; nos perdimus provincias, illi acquirunt regna. Et dum apud nos ultro citroq; de in eundo foedere consultatur, ab illis semper aliquid vobis videntibus & dormientibus occupatur cum æterna ignominia & exitio nominis Christiani, Qui crucem quidem Christi circumferimus & adoramus, sed Nomen & Numen ipsius Sanctum blasphemamus: religionem Catholicam profitemur, sed pessimis moribus & exemplis illam negamus. Arma in hostes Fidei induimus, sed operibus infidelium communicamus. Equestres Ordines instituimus, sed equitandi peritiā non habemus: peditatum instruimus sed otio & delicijs corpus enervamus: solerter castra metamur, sed in illis bacchanalia celebramus, purgamenta Urbium in militiam scribimus, & nec Caniculæ fervorem, nec frigoris intensionem, aut penuriā egestatis ferre discimus: diē noctuq; potamus, scorta & pueros meritorios circumducimus: Castrensem disciplinā non servamus; exercitationes armorum vel nullas prorsus vel paucas habemus; scelere & turpitudine raptu & Latrocinio crudelitate in Nostros metu in hostes, impietate in Deum infames sumus. Et quod omnium pessimum est, inani confidentia Nostri, hostiū cōtemptu & ignavia cunctatione omnia bella cum barbaris perdimus; qui celeritate rerum gerendarum, militari ausu & temporis commoditate uli sæpius inopinato eos oppresserūt, qui se Orbem debellare posse vanè opinaban-

nabantur. Sic parva manus Sarracenorum erat, cum turpi Machometis superstitione infecti fuerunt, & quot postea regna in Africa non possederunt? quot populos in Asia non debellarunt? quot provincias & urbes in Europa non afflixerunt? Parvus numerus erat Abarorū cum à Tauro monte venientes, Orientis Imperium infestare cepissent, & contempti primo à Græcis, qui suis Phalangibus nimium superbiebant, quas non molestias deinde Imperatoribus dederunt? Quid Herulorū perexigua cohors, quæ precario primo in Castris Romanorum merebat, nonne evertit deinceps totum Imperium Occidentis, & Urbem ipsam mundi Caput? nonne dissipavit & perfregit potentissimas legiones Romanorum: quæ Orbi universo catenas injecerant. Taceo posteriorum temporum conglobatas licentiosorum hominum turmas, quæ à Regibus contemptæ fortissimos deinde illorum exercitus profligarunt, Spartacum Hispanicū imitata. Tabo-ritas illos qui Sigismundum Imperatorem toto fere Bohemico regno ejecerunt. Geuzios in Flandria qui Hispaniæ Regem potentissimū, parum abfuit, quin toto Belgio spoliassent. Hugonottos in Gallia Protestantes in Germania Rusticos deniq; in Austria & Hungaria, aliosq; nefarios homines in alijs regnis & provincijs ex colluviē plebis congregatos. Quos quia initio contenebant Principes, & tempestivè neglexerunt extinguere, infinitas deinde molestias & damna ab ijs sunt perpeffi, maxima cum ignominia suæ gentis. Atq; ita semper maleficia impunita, congerie scelerum, interituq; regnorum & provin-

ciarum divinitus castigantur. Ubi enim magistratus nequiverit, aut noluerit, ibi supremus rerū moderator Deus incipit castigādis malis vim suā exercere æquitatis. Sic & Turcas qui nunc Nobis formidabiles sunt, castigandis Christianorū peccatis ē Tartaria magna misit; quos cum initio Græcanici Cæsares vel unico prælio delere potuissent, nomenq; ipsum extinguere facillimè, eos in rebelles sibi Dynastas tanto libentius mercede conduxerunt, & in suis provincijs sub Andronico Imperatore foverūt, quanto in cautius sibimetipsis, unā cum adversarijs exitium acceleraverunt: obliti Gottorum & Longobardorum, à quibus in militiam suam evocatis, toto fere Occidente fuerunt spoliati. Eratq; toties optima occasio postea, delendi hosce juris divini humaniq; prædones cum nōdum informidabilem potentiam excrevissent sed neglexerunt Græci ea occasione uti, quod nimium suæ potentiae, uti diximus, fidentes hostem exortarem atq; vagabundum facile contemptui haberent. Collabente verò Imperio Constantinopolitano, reliqui Reges, qui longè ab ipsorum vicinitate remotierant, maluerunt domestico bello cum ignominia sua tumultuari, quàm religionis & regnorum suorum hostes cum gloria & fama immortalī delere. Prout & hodie sextum jam lustrum tumultuantur minime considerantes, quod non diffundēdo sed Christiano sanguine Sarta tecta; Respublica cōservatur. Quorum discordias, & ignava in hostem Crucis Christi consilia, dum paulo diligentius, Pater Beatissime consideraveris ac præsentem Europę statum, ad tuę

Canæ

Canæ prudentiæ trutinam examinaveris; non aliam ob causam neglectam ab illis Turcarum præsentem, in Venetos expeditionē videbis, nisi quod Antecessorum suorum exemplo, inani quadam confidentia sui turgeant, barbarorum vires & potentiam contemnant: & ob concepta inter se odia eō acerbius sævientes, pericula imminentia non prospiciant; & opportunā interimendi nunc cruentam istam bestiam Byzantinam occasionem nō arripiāt. Cum & ipsi omnes sint in armis, instructissimosq; mari & terra exercitus habeāt, & cum ille nunc compluribus vicinis suis, rumpendi fœderis occasionē, ultro imprudens dederit. Jam autem longè à sua domo flammam arcere, magnæ semper fuit prudentiæ & consilij documentum. Communiq; opera & viribus facilius evertitur ab omnib; qui singulis est nimium formidabilis. Quod utinam Turcico Tyrāno hac nostra ætate eveniat, & paricidalis Ottomanorum familia, aut mole suaruat, aut te Duce & auspice, Pontifex Sanctissime, tādē aliquando evertatur. Qui ut in innocentia tua solium Pastorale ingressus es, ita innocuas oves tuas; pretioso Christi sanguine redemptas, ab Asiatico Dracone isto liberare non desistas. Qui videntibus & negligentibus Nobis, quotidie vicinior fit Occidenti: tanto nunc magis formidandus, quanto Canea capta (verendum valde ne & Candia) major aditus sit haud dubie ipsi in Italiam patefactus. Quæ & in regno Neapolitano eosdem nunc sinus habet, per quos olim Machometes II. mare cum exercitu trajiciens Hydruntum occupaverat: & in Foro Julij, eandem planiciem.

ciem terræ perquam sub Selimo III. Turcicus incurrerat equitatus. Timendumq; valde ne Classibus adversis mare inferum percurrentibus, ab Austro barbarus superveniat, & Siciliam, Corciram, aut Melitā invadat, ipsamq; provinciarum reginā Italiam aggrediatur qui perpetua cupiditate possidendi Occidentalis Imperij ardet.

Nunc igitur dum undique impendent Orbis urbi pericula maxima, expedit Christianorū omnium Pater Beatissime, animos viresq; & in barbaros arma infesta induere suis, Sociorumq; regnis & Provincijs defendēdis. Agitur enim hic Christi Opt. Max. causa pro qua nō modo opes sed & vitam ipsam profunderere debemus esse parati. Agitur publicus Christianorum omnium honos, ne videntibus Nobis Respub: Christiana à barbaris impune laceretur, neve homines clari & Nobiles, ab obscuris & egentibus; industrij & militares ab imbellibus culti & elegantes ab agrestib⁹; & liberi à mancipijs subjugentur. Aguntur deniq; fortunæ omnium nostrum & negotiationes gentium, quæ unā illa quiete & tranquillitate continentur: quam per idoneos legatos tuos per universam Europam dimissos, Orbi Christiano præstabis & incolumitatem paries. Hoc à te Pater Beatissime, tota plebs Orthodoxa expostulat. Hoc Principes Catholici orant. Hoc florentissima tua Italia expectat. Hoc ipsa Vrbs Roma Patria Tua Charissima flagitat. Hoc cuncti probi bonique palmis suppliciter protensis, per munus tuum Pastorale obsecrant. Sed præcipuè populi illi miseri, sub gravissimo Ottomanigenarū iugo positi, ad pedes tuos beatos pro-

tos provoluti ingeminant. Miserere Pontifex Sanctissime calamitates nostras & exaudi lachrymas servitute Musulmanica oppressorum, qui Religione, libertate & fortunis omnibus spoliati non liberos ingenue educare, nō sacra ritu Christiano possidere, non honestatis curam, aut literarum amorem, non industriæ aliquod exercitium, aut deniq; proprij corporis potestatem habere possum⁹: sed jumetorum in modum tractamur, libidini barbarorum exponimur, superstitioni Machometanæ addicimur: filios in Janitzaros, filias in Cōcubinas tribuim⁹; nec quidquā in usib⁹, præter aërem quē spiram⁹ liberū habemus. Verū & hunc sepi⁹ in carcere pro libitu sevientium fœtidū, in servitijs Castrensib⁹ cōtagiosum, in triremib⁹ frigidū vel urentem, in urbibus pestilentem in pagis vel ipsa solitudine nocivum. Et quoquo nos vertimus, nullum solatium, nullam spem meliorum videmus; ubique mors, ubiq; luctus, ubiq; desolatio. Undiq; percutimur: undiq; amaritudinibus replemur. A quibus nisi tua ope Pontifex Sanctissime liberemur, non apud circumcisos modo Musulmanos, sed apud inferos etiam æterna mancipia erimus. Proinde te Patrem Nostrum & liberatorem per ejus Nomen rogamus, cujus in terris Vicariam potestatem tenes, ut nos hæreditatem illius, nece ejus atrocissima & sanguine comparatam, ex faucibus canum Machometanorum eripias. Ut principes Europæ, qui impiè ferrum in Christianos nefarium stringunt & in Crucis hostes recondunt, ac pro angustis terminis inter se digladiantes à barbaris ipsi amplissimis provincijs spoliantur in vindic-

etiam nostræ injuriæ concites, regnaq; amplissima à fæda & vili gente Turcica possessa, una cum sepulchro Domini, in libertatem & pristinum splendorem asseras. Et cum omnium Christifidelium sis Communis Magister & Moderator, doce Nos Cœlestem illum Patrē cuius nos quoque indigni filij sumus, animo cum reliquis in libertate constitutis, concordī, & voluntate consentienti exorare: ut post hæc miseras, quas in servitute sustinemus, regnum illud donet, in quo est Pax, concordia & tranquillitas sempiterna fœlicitasq; & facietas inenarrabilis. Quo ejus videlicet beata visione fruamur, qui pacem Nobis dedit, cum in terris nobiscum esset, pacem in Cœlos abiens reliquit & ne in perpetuis versetur dissidijs, symbolum amoris corpus suum omnibus nobis advescendum præbuit. Quod ut ex altari Dominico sumamus & una cum reliquis Orthodoxis in ovili uno cui præ es Pastor, à servitute quâ nunc premimur, liberati satiemur votis iteratis & calidis suspirijs optamus.

Talibus igitur ac longè lachrimabilioribus populorum in servitute Turcica gementium vocib⁹, patere exorari Pontifex Optime ac Beatissime & cura conciliandorum Principum alacriter suscepta, cave imitari illū Antecessorem tuum qui petentibus auxilium Rhodiensib⁹ Sanctum Petrum pauperem esse, nec quidquam facile opis ferre se ipsis posse respondit: atque ita insulam celeberrimam, exulum perfugium è Turcica servitute enatantium asylum sacrum, naufragorumque receptaculum sua tenacitate amisit. Aut illum impotentem alterum,

quo regnante, ac nihil de pace Christianorum curante nō modo Ægypti Syriæq; accessione, Selimus Turcarum Tyrannus fuit auctus: sed tota etiam Italia, cruentissimo illo ad Ravennam prælio fuit funesta: cum & Cæsar Borgia interim horribilem hominum cædem & stragem passim ederet. Sed ut primo statim Pontificatus tui anno oppressos ab impietate Calvinistica, veros Ecclesiæ filios in Anglia & Hybernia ope tua juvisti, ita & in Turcica servitute positos, ea qua polles pietate & Sanctimonia juvare, & ad pia pro Nomine Jesu capienda arma populos Christianos animare non desistas. Ut nemo qui Christianus esse & haberi velit (licet opinione à vera Ecclesiæ doctrina dissideat) otiosum spectatorem alienæ calamitatis se præbeat. Nemo istam in Turcas beligerandi occasionem omittat. Nemo suam sociorumque salutem prodat. Nemo Christi & ejus Crucis hostes, capitis etiam periculo debellare, si salvus esse velit extimescat. Nemo ad gloriam & amplitudinem natus, à vilibus mancipijs se opibus, libertate & dignitate spoliari patiatur. Sed quantocius monstret barbaris Nobilitatē suam generosam, imbellibus rusticis militarem fortitudinem molliibus Asiaticis, invictum animi robur; & vafferimis Agarenis, constantiam animi Christiani castrensisque disciplinæ peritiam.

Et quamvis non peræq; omnia Christiana regna rabiei Musulmanicæ sunt obnoxia, compluresque pacta cum Tyranno Asiæ habent aut pacis fœdera antiqua colunt, providendum tamen ijs tempestive est ne his & illis

principio subjugatis, & reliqui, qui in Stationem succedent evertantur. Plurimq; enim accidit, ut Tyrannorum non prius cogoscatur artes, quam in numerum exercuerint vires, quib⁹ haud ita facile illius eum jam viciniam subjugaverit. Tur⁹ verò sive bello nostris sit inferior sive superior, occupandis certè Christianorum Urbibus & regionibus nunquam finem faciet, nunquam de possidendis aut opprimendis vicinis non cogitabit. Proinde qui pacem cum illo habere cupit, quamvis ab illo remotè positus sit, bellum tempestive meditetur. Qui vult periculum evitare servitutis, licet pacis fœdera cum eo colat ab antiquo, arma nihilominus maturè expediat, militem alat Castrensi disciplina juventutem imbuat. Et quia mutuis officijs res & regna efflorescunt, præsentem occasionem nō negligat, & sociali fœdere reliquis Christianis Regibus junct⁹, sacram hanc expeditionem in cōmunem hostem suscipiat. Quia melius profecto nunc in usus bellicos æris aliquid pro sociorum salute cōtribuire, & suas vires universæ Christianorum rei commodare, quàm à barbaro hoste, & juris divini humaniq; prædone facultatibus postea spoliari universis & corona. Præstatq; nostra capita domi cēseri, quàm foris, à barbaris detruncari, aut jugo æternæ servitutis submitti. Quandoquidē una victoria hosti concessa, quam nunc de Nobis barbarus terra mariq; meditatur, facile causa & aliarum fuerit amissarum. Subjugatisq; quod Deus avertat, cōtra quos nunc insurgit ferocissime, proculdubio in alios atque alios exercitus suos promovebit: præsertim cum Nos, domi dissi-

mi dissidijs laborare advertet; qui partim ob cultum, & Civilitatem morum, partim ob frequentia ingeniorum, partim ob fortitudinis laudem, ac studij militaris peritiā superbire solem⁹, & unum alteri nationi anteferim⁹: obq; id demum ad disceptationes odia atque bella ipsa descendimus, à barbaris turpi tributo, aut pudendis pactionibus pacem emendicando. Sed quid nos nostrosq; frustra fallis pacificationib⁹ tam diu decipimus? quid in media flamma otium & quietem amplius expectamus? quid barbaros conjunctim omnes armis non petimus? Cur ab impio securitatem, à perfido pacta, ab infidioso fœderum firmitatem, & à sacrilego jurisjurandi religionē expectamus? An non videmus ut hisce superioribus mēsis, Polonum & Moscovitam, per suos emissarios Scythas Præcopenſes læsit? ut Imperatoris Germanici hæreditarias ditiones invasit? ut in Regnum Hungariæ excursionem fecit? ut Venetos bello generali adortus est? cum quibus tamen his omnib⁹ fœdus antiquum colere simulavit, & pacta nuperrimè renovavit? Non igitur expectandus est domi, sed infestandus est foris: nec metuendum q̄ numerosa cum multitudine procedat, sed cogitandum quomodo in partes distrahenda sit: neq; certadum cum illo amicitijs & pactis, sed procedendum audacter obviā, labantiq; Reipub. Christianæ quam primum subveniendum. Bellandum bellandum cum hoc Dracone immanissimo, qui si hac præſenti occasione debellatus nō fuerit, profecto animadversa socordia & negligentia nostra contra Christianos nunquam quiescet.

Tu vero Pater Beatissime, prospiciens è specula in qua à Deo luminum collocatus es, ut civilibus admodum bellis magis quotidie opprimimur & in observandis rei benegerendæ in Turcas occasionibus remissi sumus, divina tua autoritate ad retardandos illorum impetus, & debellandum eorum imperium, universos Europæ populos concita. Principesq; Christianos, paterno affectu exhortare, ut tandem te monitore & Doctore sese recolligant vindictæ studium posthabeant, inimicitias omnes deponant gloriæ & posteritati seruiant, hostibus communibus occurrant & præmia promereantur in cœlis sempiterna. Quod dum lubens & pius feceris nemo credo reperietur tam exhors, nemo tam inimicus publicæ salutis & suæ, ut mortem quam debet naturæ non potius reddat Patriæ, & in cœlum statuatur sibi viam salutis Christianorumq; nomen gloriosum sub Innocentio X. Pontifice Opt. maximo procuret effici cunctis amabile, cunctis admirabile, & hostibus Fidei formidabile ad omnem perpetuitatem DIXI.

Simonis Starouolscij

ORATIO II.

Ad Principes Christianos

De Concludendo in Turcam sociali fœdere.

Si quando vim eloquentiæ suæ, exercere debuissent Christiani Oratores. O Inclyti Reges, ac Principes Europæ, tum his deploratissimis tem-

pori-

poribus maximè, quando vos implacabile odium invicem concipientes, tot jam lustra, bello intestino cruentissimo exardescitis. Non vos affinitatis propinquitas, non necessitudinis conjunctio, non fraterni amoris nexus, non deniq; Religionis & Sacrorum communio, aut Numinis reverentia cohibet, ut sanguinem Christianum nefarie & quasi per ludum fundere desistatis. Pudet miseretq; videre, Christi genuinos imitatores, mente penè abreptos, contra se mutuo insurgere, Catholicos ad invicem jugulari, fratrem in fratrem, amicum in amicum armari vel ambitionis & cupiditatis vel malignitatis & invidentiæ innatæ causa. Interim verò, proh dolor, crudeles Getas, immanes Turcas, impuros impiosq; Mauros, fidelium invadere provincias, Regna Orthodoxorum possidere, urbes evertere, maria infestari, devastari agros: Verosq; Dei cultores passim occidi, ac plebem Christo sacratam, in durissimâ abduci servitutem. Quasi non satis superq; deliratum fuerit olim, cum Græci persequerentur Latinos Schismate in Ecclesia facto, & interim Persæ, Isauriq; Sarmatæ, Iberi, Bulgari, atque Sarrazeni Christianum occuparent orbem. Cum invicem sese funesto aggredierentur prælio. Orientis & Occidentis Cæsares, darentq; denuo, per id occasionem Gottis, Vandalis, Herulis, Hunnis, Cimbris, Longobardis, Normanisq; diripiendi Romanum Imperium. Cumq; in medio solo Italiæ, de eius solio decertarunt Hispani, Galli, Germani, seseq; insuper mutuò interimerent Guelfi & Gibelini; Veneti & Prassini; Albi & Nigri; Columnenses & Ur-

Ursini, atq; demum Sfortiani & Bracciani, funditus ever-
tendo familias, domus & Civitates suas; creverunt per
id tempus Mamaluchi, Tartari Nigritæ, Serifi, Mauri,
atq; Turcæ ipsi, quorum imperium discordia socordiaq;
nostra, non ab imis ad media, ut aliorum barbarorum,
sed penè jam ad summa videmus pervenisse. Vt hic ta-
ceam remotiores ab oris nostris Monopotapenses, Mo-
gorianos, Zagathaios, & Arabes, qui in plaga Australi &
Oriente, complures Christianorum nationes extinxer-
unt. Omittam & Hæreticorum sectas, quibusvis circum-
cisis Musulmanisq; immaniores, variè inter se dissectas
Arrianorum, Donatistarum, Iconomachorū, Albingen-
sium, Hussitarum, Luteranorum atq; Calvinistarum: qui
in Asia, Africa & Europa Catholicam passim labefacta-
runt Religionem filijs etiam, ac parentibus non parcen-
tes propriis. Et ut ita dicam tacito quodam consensu cō-
spiraverant, non jam ad evertendam Ecclesiam Roma-
nam, quæ in Solida Christi petra fundata est, aut profa-
nandum verum Dei cultum, in animis rectè credentium,
sed ad excidendum omnino universum genus humanū.
Cum oppressis & occisis ubique Catholicis, semetipsos
quoq; Puritani Zvingliani, Servetani, Gomoristæ atque
Arminiani, mutuò interimerent, morsu viperino, post-
quam ab otiosis Syllogismis, ad crudelissima certamina
ventū fuisset. Quid Schismatici? Quid Apostata? Quid
Novatores? Quid Atheistæ & Pseudopolitici? Variiq; ac
virulenti blasphematores, & Osores Catholicæ Ecclesiæ,
Adamitæ, Nicolaitæ, Anabaptistæ, Stancarani, Picarditæ,
qui

qui passim colluvie perditorum hominum, in perniciè
proborum piorumq; convocata evertabant Urbes, deva-
stabant agros, proterebāt castra, delebant Principum ex-
ercitus, integraq; regna devastabant. Quo pessimo ma-
lo, hodiedum nefarij homines infecti, cupiditateq; præ-
dæ illecti, damnatas jam toties ab Ecclesia Hæreses, & Or-
co sepultas, iterum ab inferis suscitatas, ppagare aut de-
fendere conantur. Alij vero professionis suæ Christianæ
obliti, salutisque suæ negligentes, dum temere aberran-
tibus à fide patrocinaur, & se nescio quales Statistas vo-
cant, Orthodoxorum nomen amittunt, factisq; impro-
bis, impios Atheistas se commonstrant.

Ergo exsurgite animo Principes Christiani & no-
men quod vobis in salutem & tesseram mutuæ dilectio-
nis assumitis, re ipsa approbantes, Pacis Authorem imi-
tamini Christum: siq; verè Nominis illius, & gloriæ cum
ipso futuræ participes esse cupitis divinis ejus mandatis
obedite, & alterutrum diligimini invicem. Deponite ar-
ma impia, Christianoq; nomine indigna; & concordiam
pacemq; ab ipso Salvatore nobis commendatam, uti ve-
ri ipsius discipuli & sequaces, lubentes, libentesq; ample-
ctimini. Exuite iras odiaque fraterna ut vetus quoddam
vestimentum squallidum & lugubre & induite Heroica
pectora vestra & arma, pietate & probitate candentia. E-
radicate unanimi consensu suspiciones malevolas è cor-
dibus vestris, & ferociam illam, quam inter vos decertā-
tes animo imbibistis convertite in Draconem illum Ori-
entis immanissimum, tot regnorum Christianorum Ca-

daveribus nondum exfatiatum, vestrisq; adhuc regnis & provincijs inhiantem. Obtundite ac obdurate os illius fœtidissimum tormentis vestris bellicis infernalē fumum redolentib⁹, caputq; illius superbissimum concutite gladijs vestris fulgurantibus lanceisq; confodite. Atq; Portam illam excelsam qua gloriatur se diadematis vestris præcellere, terra marique aggredimini & fortibus dextris viam vobis per eam in Asiam aperite, & vindicate gentes gravi sub iugo Machometis gementes. Terramq; illam Sanctā, pretioso Servatoris nostri Cruore nostri causa respersam, tandem aliquando in libertatem asserite.

Vos vero eruditi, eloquio clari, sapientiaque illustres viri, quantum ingenio valeatis, quantum polleatis doctrina, quantumq; præstatis facundia & suavi in dicendo persuasionē nunc, nunc per Deum immortalem, doctes animi vestri atq; vires exerite doctissimisq; compositionibus sermonum, commendate Regibus potentissimis concordiam internam, pacem Principibus suadete, populis unionem animorum, mutuamq; charitatem instillate. Ostendite cunctis Christianorum gentibus dulces tranquillitatis publicę fructus utilitatem, decus, gloriam. Explicate provinciarum emolumenta, urbium commoda, ornamenta regnorum famam immortalem dominatium: omniumq; demum præmia in cœlis sempiterna. Pacemq; illam definere nesciam & destrui, ab ipso Salvatore pacificis promissam, insinuate eruditis orationibus vestris. Ego vobis oloribus tanquam anser raucus, sed utinam, vigilibus Populorum Capitolinus, ad excitandum

præci-

præcinam; Vos qui bonæ mentis estis, & pacis publicæ cupidi ausum supra vires vel tacito applausu promovete atq; balbutienti Sarmatæ favete rogo. Quamvis itaque nemo dubitet, juxta sapientis Romani dictum, duo hæc vocabula, meum & tuum universum continuo turbare mundum: quæ & priscam illam Christianos inter se conjungere solitam charitatem subverterunt, & radicitus extirparunt. Solent attamen sæpius homines vani, proprii amoris sui causa, & alias quoq; diversas turbarum in populis causas dare: ij præsertim qui in summo dignitatum fastigio positi, superbiæ vento facile abripiuntur: aut qui summis illorum consilijs præfecti æstu ambitionis exagitantur. Quibus nulla prorsus major voluptas esse potest quàm videre vicinos in calamitate & periculo: quàm Principis confinis dignitatem imminui, existimationem violari, majestatem opprimi: quàm Megistanes, contumelijs affici, inique persecutionem pati possessione spoliari, aut suo Dominio adijci, subijcive omnino. Atq; ita præfenti hoc nostro sæculo in omnibus fere partibus mundi, ob istam malevolentiam elatorum aut inflatorum hominū, vastantur passim opulentissimæ provinciæ, diripiuntur florentissimæ Civitates, occupantur vicina regna & populi, rapiuntur diademata: mileriq; pagani & incolæ omnes, tam à proprijs militibus, quàm ab hostibus spoliuntur, vulnerantur, occiduntur. Et Captivi multi Christiani à Tattaris, Turcis Arabibus atq; Mauris in æternā abducuntur servitutem. Cum interim nemo sit qui moveatur, qui cōdolet, qui compatiatur, haud aliter, quàm

D 2

si ex

si ex eadem carne & sanguine non sint compositi? quasi non eodem de limo, de quo & Reges à Deo formati? sed alterius propaginis ignobiliores homines essent? quasi non sint fratres, non sint mutua inter se membra? Quod si reliquas præsentium turbarum causas, ex privatorum odijs, aut cupiditate profectas, diligentius expèderemus, quot inveniremus mala consilia? quot falsas sententias? quot injustas justitias? quot bona inique acquisita? quot probos injuria diffamatos? quot nobiles mendicantes? quot ex infima plebe, ad summos honores provectos, p̄q; fas & nefas magnas divitias corradentes? Hinc, hinc est ô sapientissimi Reges, quòd in tota ferè Europa Pax non reperitur, quia nemo sua sorte contentus vivit: quia per flagitia & illicitas artes homines ad honores grassantur: quia in sceleratos non animadvertitur mature: quia pro meritis & virtute, vix cuique ex æquo aut condigno assignatur præmiũ vel honor. Sed omnes penitus vexat miscetq; ambitio, avaritia, libido, maledica lingua, atque amor proprius, vobisq; Principibus, qui videmini præesse alijs, præ sunt & dominantur flagitiosissimi adulatores.

Sed quemadmodum in patenti & spatioſo aliquo prato, varijs atq; odoriferis floribus confito, difficillimũ est uno oculi intuitu discernere posse, quis omnium istorum florum pulcherrimus sit, quis maxime odoriferus & venustus, aut graveolens & nocivus. Ita cum unaquæque gens peculiarem aliquam habeat suam præstantiam, & virtutes adnatas aut labeſ, singulæ aut bellica laude atq; fortitudine præcellere cupiunt. Varijsq; nunc odijs con-

cita-

citata, armis inter se per Europam decertant; nec facile est divinare, quĩnam populus in hac cõcertatione æquioribus nitatur causis, justiusvè bellum cum vicinis suis gerat? Cum unusquisq; injuria sese provocatũ dicat, unusquisq; se æqui honestiq; rationem habere, vel jurejurando affirmet proindeq; sibi trutinatis benè Politices arcanis, & gloriam militarem, & justı cognomen, meritissimo adscribi putat. Præter quod omnes etiam Christiano se nomine ab antiquo (licet Christum ipsum, Deum ab æterno aliqui non credant) insignitos affirmant, Christiana pietate vivere simulent, Catholicam profiteantur religionem prisca probitate gloriantur, germanam animi generositatem præferant, indole vel Angelis simili polleant: omnesq; & singuli de gloria contendant, laudem desiderant, & apud posteros famam expetant atque immortalitatem.

O Sancta contentio? si modo fraterno sanguine fœdata non fuisset. Christiani etenim juxta Apostolum, fratres in Christo omnes sumus, illeq; primogenitus inter nos, postquam nos morte sua filios Dei, hæredesq; regni cœlestis fecisset. O pulchra æmulatio? intentioq; uniuscujusq; laudabilis? si modo proximis nostris, quos Evangelis lege æque ac nosmetipsos diligere obligamur, in aliqua re non præjudicasset. Ac proinde excusatio quoq; præsentium turbarum & bellorum per Europam videtur quodammodo viris Politicis speciosa. Et si non in cœlo, cœlorumq; Regi Supremo, qui lanienam hanc abominatur, duplicemq; corde homines, dira Nemeseſ semper etſi

D 3

paulo

paulo tardiore persequitur. Nostro tamen modo intelligendi, dum universa Regna Christiana consideramus, absque ulla exceptione prorsus, universos nos, istorum bellorum ac motuum Authores fateri debemus; idque adnata quadam inclinatione aut indole, quæ nos quietos esse non finit. Quod si etenim in singulis hominibus, in una licet civitate natis, varias esse corporis qualitates, variasque complexiones videmus, ac ex inde, diversas etiam animi dotes aut labe; An non multo majores animorum disparitates videre necesse est, in tam prolixa terræ plaga, qualis est Europa; Ubi tot gentes lingua cælo, habitu, victusque; ratione, ac modo bellandi differentes habitant? Quemadmodum ingenio unusquisque mortalium, alio atque alio humore prædominante abundat, moresque; ex eo formando, magis se exercet in hac virtute quam in illa, & alius in alia. Sic & integræ gentes magis ad illam rem, vel ipso ingenio Duce, quam ad aliam procliviores, sive honesta illa sit, sive non item. Utque; desideratis potiantur privatis potius rationes emolumenti, aut gloriæ spectant, quam universæ Christianæ rei. Hinc illa nimium sollicita, status sui conservandi, diligentia & Zelus. Hinc ambitio dominandi cupida valde. Hinc propagandi suos fines perversa voluntas. Hinc subjugandi vicinos populos nefaria audacia, statimque; divinarum atque humanarum legum contemptus, sacrorum irreverentia, pietatis & religionis neglectus, vivendi licentia, atque omnium denique vitiorum perturbationumque; ac discordiarum origo. His atem levissima sæpius ex causa enatis malevo-

lorumque;

lorumque; hominum consilio & persuasionibus dum Principes facile in ultionem inflammantur, totus deinde bellis ardere consuevit orbis; ut omni fere sæculo, res præteritorum regum revolventes, accidisse videmus.

Utque remotiora loca & tempora omittamus, Monarchiasque; illas, Medorum, Persarum & Chaldaeorum, quarum nonnullam mentionem sacra quoque; pagina habet, consulto nunc relinquamus (Nam de Sinenfium, Peruanorum, Scytharum, Æthyopum, Japonensium, Siamitarum, Indorumque; & Abyssiorum magnitudine, & imperij duratione, nulla penitus ad nos cognitio devenit) viciniorum tantummodo populorum casus atque; occasus diligentius perpendendo, quid aliud causæ reperiatur quæso, quod tam cito perierint, præter discordiam? Considera priscos illos Græcos, prudentia, eloquio, bellandique; peritia, & fortitudine conspicuos, ut ab ignobili Macedonum populo primum, & à Romanis deinde possessi fuerunt; nonne ob civitatum ac Principum suorum discordias periisse videbis? Quid eosdem iterum opibus, viribus, atque; gloria, post translata ad se Romani Imperij dignitatem, vel ad invidiam pollentes, ad tantam denique; miseriam & servitutem adegit, ut perpetuo nunc sub iugo barbarorum gemant? nisi eadem discordia Satraparum & Nobilitatis. Quid Romanos ipsos, stupendamque; eorum potentiam & magnitudinem evertit? nonne similiter discordia civium suorum & intestina bella? Taceo hic Ægyptum. Taceo Syriam, Numidas, Trapezuntios, Cyprios, Slavos, Hungarosque; novissimè atque; Dacos, qui omnes vel Hæretici, vel Schismatici facti, diviso senatu, distracto

tracto populo, sacris contemptis, Patriæ suæ acceleraverunt laniatum, & gravissima nunc Ottomanorum servitute premuntur: non aliâ ob causam certe, nisi ob eandem regnorum & provinciarum vastatricem discordiâ. Utigitur nihil est civili bello, inciviliq; dissidio peius, ita nihil consensione mutua, tanquam harmonia quadâ concinnius, nihil concordia commendatius, quæ unica laborantibus subvenit, periclitantibus patrocinator, libertatē servat religionē auget, & quæ unica nos Deo hominibusq; commendat: ut huic contraria seditio maxima quæquæ regna & Imperia labefactat.

Unde vos quoq; reliqui bellicosæ Europæ populi, flos Christianitatis, Martis alumni, mutuis inter vos persequentes bellis, quid aliud expectatis, Dracone nunc isto Orientis Crudelissimo in perniciem provinciarum vestrarum, cum numerosissimis Phalangibus suis, è specu illo Byzantino profiliante? Non veremini Sacrosanctum Numen ne vos à suo conspectu Divino, ob fraterni sanguinis effusionē velut impium Cainum, ejiciat? novumq; rursus Attilā ad vos cum flagello mittat, qui mortē innocuē à vobis occisorum, veluti Abel justī, sanguinem, vestro sanguine expiet. Non vos piget videre florentissimam Candia Insulam, vestris in Oculis, vestroq; in conspectu ab illa immanissima bestia Musulmanica jam jam devorari? quæ patrum aut avorum nostrorum memoria, æterna cum ignominia nominis Christiani, Methonam, Coronam, Epidaurum Rhodum atq; Cyprum devoravit? tentavit & Melitam obsedit fortē fidamq; Viennam, Segetum, Them-

suarium

suarium Taurinum, Agriamq; possedit. Non vos afficit florentissimam totoq; Orbe celeberrimam nunc, & prius omnibus non modo parem, sed multis etiam de causis superiorem, Rempubicam Venetam, imperantium Magistram Civilis prudentiæ Gymnasium, ocellum Urbium Orbis, naturæ miraculum, & non mercimoniorum tantum, sed & ingeniorum, atq; libertatis emporium tota Europa nobilissimum, vobis inspectantibus, à barbaris opprimi, Colonias Catholicorum ultra Sinum Adriaticum conculcari, plebemq; Christo devotam, In Istria Dalmatia Illyrico, Albania, Rascia & Bosna proteri & prorsus annihilari? Nec deniq; vos pudet principem Christianarum provinciarum Italiam, nostræ Sanctitatis matrem, nostræ pietatis nidum, Religionis caput, officinam virtutum; omnium scientiarum & artium doctissimorumq; virorum altricem, atque totius amœnitatis, ingeniorum, honestatis, elegantiae & ingenuitatis speculum, quasi congaudentibus & permittentibus vobis de libertate periclitari deq; sua securitate dubitare, Maria & portus à Turcis, Maurisq; infestari circumq; positas in Aegeo, Jonio, Tyrennoq; mari Insulas occupari? Atque tandē vosmet ipsos brevi post, gravissimis periculis exponi, viciniā eorum timere, excursions oppressione, atque demum excidium continuo vereri. Abjecti profecto animi est ab hoste perpetuo se tueri domi, & extra Confinia sua nolle unquam proficisci. Quiq; salutem sociorum negligit, prodit eorum & suam, & domi expectat, qui foris oculos calamitatem intuetur alienam.

Quapropter nunc quando jam non vicinitatis terro-
re, sed tubarum Turcicarum clangore excitamur, exper-
giscimini Heroes inclyti, Semones Europæ, depositisq;
odijs internis, justas iras vestras in barbaros qui vos op-
pugnant quantocius convertite, arma assumite Macho-
metanos inuadite. Et id denique bellum putate esse ju-
stum, quod est necessarium: cum indignum sit, barbaris
eos subesse qui soliti sunt alijs præesse; & eos servire servi-
tutem, qui ad omnem nati & educati sunt dignitatem Di-
scordiarum vero atq; prætensionum vestrarum causas, in
aliud tempus rejicite; aut Oratoribus vestris ad id depu-
tatis, discutiendas committite, consopendasq; assignate.
Ipsi vero interim pacem ab omnibus desideratam, con-
cordiamq; tanto tempore expectatam serio intervos cō-
cludite, colligatisq; fœderibus firmate. Pacem, inquam,
quæ Deum ipsum Autorem habet, quæ Christum Spon-
sorem æternæ remunerationis pro se exhibet, commina-
toremq; statim supplicij, nisi pacifici fieri velimus. Quod
nimirum nec filij Dei esse possimus in odio discordiaq;
manentes, nec fratres ipsius germani vocitari, nec hæredes
deniq; cœlestis illius Hierusalem quæ visio pacis dicitur.
Eieri q; non potest inquit pacis. Præco eximius Theopha-
nes: *Vt pacis Authorem Christum in cor suum ulla ratione ac-
cipiant qui inimicitias quasvis ac simultatem in seipsis adver-
sus aliquem nutriunt, nisi prius tanquã mortiferum vene-
num evomuerint illam abjecerintq; procul ab anima.* Sed &
Divus Antistes Hypponensis non nisi in charitate mutuo-
que amore Christianum hominẽ salvari asserit, suumque
de-

de eo discursum pacis commendatione concludit. *Pax,*
inquiens, est Serenitas mortis, tranquillitas animi, simplicitas
cordis, vinculum amoris, consortium charitatis. Qui igitur
pacem ejusmodi in se non habet, vere Christianus dici ne-
quit: cum apertè Apostolus doceat Deum esse charitatem
& non nisi in charitate mutua, aut amore reciproco cum
proximis suis manẽtem, in Deo manere, ejusq; gratia cœ-
lesti perfrui. Quid ergo salubri⁹ potest esse charitate? quid
jucundius unione concordie? quid optabilius pace? quid
desiderabilius dilectione mutua, fidelium tranquillitate
Catholicorum, amore & concordia Principum Christia-
norum. O chara Pax & beata, quando te videbimus affli-
cti cujus nomen ipsum jucundum & suave probis. Quan-
do te fruemur tempestatibus bellorum jactati, cujus effe-
ctus etiam turbulentissimis hominibus utiles & amabiles
ubiq;. Quando te publicari per regna & gentes audiem⁹,
cujus possessio cunctis mortalibus desiderabilis, & ita sa-
lubris est, ut nocivũ sint odia, rixæ, simulates, lites, æmu-
lationes discordiæ, atq; demum ipsa bella: quæ & omnẽ
cursum vitæ præsentis infamãt, & à vera beatitudine pa-
ceq; æterna, hominem excludunt. Nsi enim in unitate
opus tuum feceris Deo, qui unus est, acceptus Deo esse nõ
poteris, inquit Mellifluus Bernardus. Qui dulci sua svada,
discordes tunc temporis Principes Christianos, feliciter
ad Pacem & concordiam induxerat. Utinam complures
nunc ejusmodi Bernardi cõsurgerẽt, discordes tunc tem-
poris Principes nostros ad amplectendam pacem univer-
salem quantocius suaviloquentia sua inflecterent. Utinã

redivivi cōparerent, potentes eloquio illi Orechovijs, Roxolani, Varsevicijs, Cuspiniani, Boskqueri, alijsq; innumeri pacis publicæ, & veræ gloriæ amantes viri, qui Europæos Reges ad unitatem animorum excitabāt, inq; barbaros Turcas, Solimano illorum Tyranno nimium tunc grassante per Europam ad bellum sociale incitabant, cōquisitis undiq; fortissimis prudētissimisq; rationibus. Sed quas olim & Tullius ipse aliquaten⁹ attigit, dum turbas execratus Civiles (quibus tandem perierat, & cum eo tota Romana libertas) concordiam maturo iudicio suaderet. Jucunda videlicet quia bonorum omnium opulentiam & ubertatem adfert, Salutaris vero, quia ab universa Patria damna & pericula removet. Jucunda, quia cōcordiam habere cum moribus probis singulos cives docet, salutaris quia litigare cū vitijs, & belligerare cum nostris cupiditatibus jubet. Jucunda quia pro commodis & emolumento à privatis quibusvis etiam quæritur. Salutaris quia ab omnibus, tam Proceribus, quàm plebe p timore diligentius servatur. Jucunda deniq; quia amicitias, Clientelas & affinitates parat, salutaris quia ab egestate & calamitatib⁹ liberat omnemq; metum ab incolis & vastationem ab agris, urbib⁹, villis, & singulorum domibus amovet. Hinc Bernardinus Senensis. *Cum hoc nomen Pax ore pronunciat, copulatur labia, & os quasi quadam Spirituali suavitate dulcescit.* At contra cum dicitur Bellum os amarescit & quodammodo laceratur & laniatur. Proprie, ut in desolationibus provinciarum ipsi incolæ miferi, amaritudine ac dolore perfunduntur, cum in cōspectu ipso-

ctu ipsorum, ædes illorum incenduntur, bona dilacerantur, liberi parentes, uxores, à cōplexibus charorum suorum auelluntur, vulnerantur, occiduntur, nullo habito respectu sexus, ætatis aut conditionis.

Igitur bellum, reipsa minime bellum, vocemque ipsam absinthio amariore, ad Indos & Garamatas, ad Machometanos & Gentiles, ad Scythas & Turcas, ad Mauros & Sarracenos relegemus. Qui vero Christi Dei humanati, veri cultores sumus, cum Silio Italico dicamus.

Pax Optima rerum.

Quas homini novisse datum est, pax una triumphis.

Innumeris melior, pax custodire salutem.

Et cives æquare poteris.

Poteris & dissociatos Principum Christianorum animos nexu conjungere indissolubili, ut concordēs cuncti dicta die exercitus suos in Musulmanos mittant, suspensis ad tempus inter se armis: fæderis vero diuturnioris stabiendi, locum & tempus triennale Oratorib⁹ suis, nutu & destinatione Communis Patris Pontificis Maximi assignet. Interim vero singuli omni meliori conatu, & potentia sua, bellum in Turcas pro gloria Crucis, promoveant; Cassaq; jam meritis cognomina sua, & titulos rebus pro Religione præclare gestis fælici⁹ exaugeāt. Et quas quisq; armis suis provincias Insulas urbes aut regna capere poterit, ppetuo possideat, stipulatione generali edicta, verbo Regio, honore & fide.

Et Romanus quidem Imperator tanquam primarius Ecclesiæ Catholicæ defensor & Advocatus, ab hæreditarijs

ditarijs Archiducat⁹ sui provincijs, illuviem paganorum evertens, Segetum versus, & in Dalmatiam exercitus suos promoveat. Suecos verò Austriam nunc Silesiam Moraviamq; infestantes, Strigonium versus procedere, Bulgariaq; regnum ac Rascia bello aggredi p suas ditiones cis Danubium transire permittat. Palatinumq; Hungariae, adjunctis illi Bohemiae & Silesiae virib⁹ Budam recta & ultra in Slavoniam procedere jubeat. Transylvanus Princeps Themisuarum, Varadinum & quidquid à sua ditione Danubium inter & Cissam avulsum est, strenue recuperet. Missia Regulus Brailovia & quidquid Herasso fluvio adjacet. Moldaviae vero Vaivoda Kiliam ad oram Danubij sitam fortiter invadant. Veneti quorum nunc res agitur firmitatis praesidio Dalmatiae viribus, portubusq; reliquis Candiae, virib⁹ maritimis Cyprum inopinato aggrediatur. Melitenses autem Rhodum Pontificijs Magnique Hetruriae Ducis triremibus aucti. Genuenses Sydoniam Phœniciamq; à Sabauda adjuti. Rex Christianissimus Aegyptu ac praecipue Alexandriae portum, quod & Turcae ipsi antiquitus praesagiebant, sui Imperij occasum ab illo portu futurum; & quod in partibus illis, Fracum nomen hodieum omnino bono formidabile sit cunctis. Rex Catholicus, Sicilianis Neapolitanisq; Liburnicis Tunetum, Hispanicis vero Algerium caeteraq; littoris Africani loca infesta bello reddat. Angl⁹ quia navium velocitate Septentrionalibus praestat, Syriam Palaestinamq; adnaviget. Danus Natoliam usq; procedat. Thebarumq; ruinas, & Lacedaemonis rudera perscrutetur. Reliqui minutiores Dynastiae

naestae viciniorum Regum Castris suas legiones adjungat. Anziaticae vero Civitates cum Batavis, Nigropontum aut interiora Graeciae petant. Principes Electores suum Imperatorem sequantur tanquam supremum Christianitatis Monarcham. At Magnus Moschovia Dux praeter quod ante saepius à Scythijs Praecopensibus offensus, tum maxime his praeteritis temporibus, inopinata illorum excursionem ad injuriam provocatus est, Tauricam Chersonesum, uti cogitat, cum Deo bono, invadat. Quamq; haud ita pridem opera Cosachorum nostratium Azoviam occupaverat, eadem iterum invadere coetur. Poloni Campestrib⁹ assueti pugnis, per patentes illos Bessarabiae campos progrediatur, captaq; & in munitionem redacta Ochahovia, Moncastro Thehinia, in Thraciam usq; & Silistriam castra sua promoveant, Marteq; aperto cum barbaris more majorum suorum non extimeant, Cosachis mare Euxinum tentare jussis. Artis enim est, nullum respirandi spatium dare semel infestare caeptis; & non modo terra, sed etiam Classibus per mare adversarios oppugnare.

Universae autem gentes Christianae, sacram hanc in Turcas & quosuis Machometanos Socios illius expeditionem uno, eodemq; Mense ubiq; terrarum ex condito incipiant, quos Apostolica benedictione impertiet INNOCENTIUS X Papa, & uti universalis Ecclesiae Pastor, eisdem omnes ad fœdus hoc sacrum, per suos legatos evocabit. Sicq; Numine favente, (quod nisi unitis animis fidelium exorari amat) formidabilis illa potentia Tyranni, qui paucis copijs vincere nescit, facile in plures partes distrahetur, minime verendas Nostris, qui Asiaticam mol-

litiem norunt. Maximè autem quod inops Consilij, ex novitate rei, diversitate bellandi, magnitudineq; periculi, facile animo concidet; nec tam cito barbaro ingenio suo & agresti, aut nostras vires pernoscere, aut suas recolligere poterit. Statim siquidè Tartari exercitus ejus pars potissima secernentur parte ab una, ac velut dextera manus sua præcidetur à Polonis, nec augere castra Tyranni jam poterunt, prohibiti transitu Borysthenis, occupatiq; domi suæ à Moschis, qui cis Tanaim copias suas in eos ducent. Africanæq; naves classem suam juvare solite parte ab altera separabuntur. Nec audebunt certe in Mediterraneum prodire, Hispanis circa littora sua navigantibus quæ semper manus sua sinistra erant, quoties ille in Christianos expeditionem movisset. Caput petent Constantinopolim Cosachi, partim Helespontum ad navigando, commeatusq; ex Asia eo deferri prohibendo; partim portus illos qui in mari Nigro præcipui sunt hostiliter invadendo arcendoq; materiâ deferri in urbem pro instruenda Classe. Quos verò boum greges & armenta ad Portam Ottomanicam Slavones, Hungari Valachiq; ac Daces pusu Aulæ Tyranni mittere quotannis cōsueverunt; tum farinæ, Cera pisciumq; quantitatem ingentem, hoc totum diripiet levioris armaturæ Equitatus Polonicus, & in sui Regis Castra divertet; vel etiam ipsimet populi, hæc tribuere sueti, denegabunt per se, exciti aut præmoniti beligerantium Principum apparatus. Qui inquam Principes, Persarum quoq; Sophim meminerint ad belli societatem evocare, sollicitareq; cautè per suos emissarios Armenos Georgianosq;

ad rebellionem. Tum emirum quoq; Maronitarum monti Libano dominantem. Qui si armis pecuniaq; adjutus, Arabes etiam de regione Petrea conglobasset, paucos intra dies Europæis ad possidendam Acri Seidam, Berytum capiendamq; Antiochiam atq; ipsam Ptolemaidem, viam aperuisset. Essenæq; civitati, Damasco & Cairo dari ex Mesopotamia & Babylone subsidia omnino prohibuisset. Ante omnes vero sollicitandi sunt Ragusæi cautissimo ut Christiani nominis pro quibus se gerunt memores, universas naves suas ad insulas Christianorum ablegent, nec præstent Turcis operam suam in transportandis militibus aut comæatu ipsorum in Candiam. Græci quoq; passim ad tumultus in mediterraneis Imperij Turcici concitandi sunt, armaq; & Machinæ bellicæ illis subministrandæ, quibus se tueantur à vi barbarorum, aut illis eam inferant, ad tributa annonamq; præstendam adacti. Deniq; Dardanellos quamprimum occupare studeant qui & Virium, ad invadendum, & ingenij ad retinendum plus cæteris se habere putant, quo scilicet forti cum præsidio confidentes ibi, strictum mare illud claudant, ac quasi fauces Draconis illius Orientalis præfocare queant. Hoc enim illud tempus nunc adest quo periti Astorum Imperio Turcico periodum assignat: quo gens ipsa superstitionisissima male sibi ominatur, & excidium præfagit & quo viri Politici quoq; ob remissiorem militiæ ipsorum disciplinam, hanc potentiam mole sua jam corrui certissime prævident. Nam & dapes exquisitiores nunc jam quærunt, sola vervecina aut bubula olim con-

tenti (qui & domi alia legumina haud noverant) præter
orizam aut similam & vino passim ferè usq; ad ebrieta-
tem ingurgitantur, sola frigida uti à Machomete iussi,
Quam nunc odoribus saporibusq; diversis preciosissimis
condiunt. Et quod ab antiquo vel cogitatu nefario læde-
re verebantur, hoc jam Numen Tyranni sui non lingua
tatum procaci, sed manu quoq; profana violare audent.
Amantq; etiam & lucra, quod Pseudo prophete suis legi-
bus vetitum omnino habebant: delectantur spectaculis,
balneis & Musica; equitationem vero & decursus relin-
quunt: attendunt ad mercaturam, lanificium & agricul-
turam, arma vero negligunt & navigationem: omnesq;
artes pacis magis estimant, quam studium belli qui nus-
quam à prælijs quiescere debuerant. Unde nō est ea, quæ
existimatur Turcæ potentia; certum est magnā partem
exercit⁹ illius, milite tumultuario constare, qui nulla ju-
risjurandi religione adactus est, nullo certo studio cōdu-
ctus; mente levissima, corpore laboris & injuriarum cæ-
li, uti bello Chotimensi vidimus impatientissimo, atque
exinde, animo à virtute alienissimo. Prædam non victo-
riam sequitur multitudine, non virtute vincit, Ordinem
in acie non servat, disciplinā odit, æquitatem nescit: La-
tro & sicarius potius quam miles & bellator appelland⁹.
Contra quæ si firma & exercitata sit militia, non esset du-
bitandum, quin vinci potius quam vincere possit, ut qui
dote non expectata amissione in acie, fugam corripit &
Castra signaque sua deserit.

Quapropter Sacratissime Cæsar, Serenissimi Reges
Prin-

cipes & Dynastæ Potentissimi maesti animo estote, en ul-
tro sese vobis ad gloriam & immortalitatem occasio cō-
moda offert, ultro favor cælestium influxionum invitat.
Nec deerit ipsius Regis Cælorum, si pio affectu ejus cau-
sam promovere haud negligetis, si concordib⁹ animis in
id totas vires vestras intendetis, ut Religionem libertatē,
gloriamq; Crucis, propagare quam maxime possitis. Si
Christi Dei sepulchrum populosq; Turcica servitute op-
pressos vindicare velitis, si à vestris, vestrorumq; subdito-
rum cervicibus, acinacem Ottomanicū remove cupie-
tis. Dabit Exercituum Rex victoriam cujus bella bellabi-
tis. Dabit prosperitatem Domin⁹, cujus honori studebi-
tis. Prospiciet de cælo & avertet pericula à vobis, qui per
unum Angelum suum castra olim Senacherib evertit, o-
mnesq; Syrios una nocte delevit, vestrisq; ex militibus u-
nus, ope illius adjutus persequetur mille; & decem millia
cadent à dextris unius Herois Catholici. Modo vobis p-
ponite ob oculos decus immortale, famam immarcesci-
bilem, meritumq; in Cælis sempiternum, quod vos verè
victores constituet, & inter beatas illas mentes cum pal-
mis æternū triumphatores faciet. Interim verò Ponti-
ficiā columbā ramum olive, signum pacis ad vos deferē-
te, omen palmæ victricis læto animo accipite: & unus-
quisq; vestrum accingat se ad opus, quo titulos vestros,
vestramq; gloriam rebus fortiter gestis exaugeatis. Quia
tum demum, vere se Imperatorem Christianum, Cæsar
Germanicus ostendet, cum detractō Diademate Orien-
tis Tyranno, Græanicum quoq; Imperium, ad Romani

denuo Imperatoris sceptrā reducet, conculcataq; Cydari Musulmanica regnata à barbaris regna in libertatē Christianam afferet. Gallorumq; Rex victorijs olim de infidelibus toties reportatis, velut lilijs decorus, tum demum Christianissimi cognomen quod promeruit, illustrius in orbe Christiano efficiet, cum formidabile barbaris Francum nomen, iterum in Oriente excitabit ac veluti redivivus Gotifredus Turcas tota Palæstina ejiciet. Anglus qui tempore sacre expeditionis Hierosolymitanæ, Defensor religionis audiebat, iterum promerito titulo gloriosius gaudebit, si veloci classe sua denuo hanc sacram expeditionem in Turcas amanter juvare velit. Tum Baltico quoq; mari incubans navib⁹ suis Danus si adeo potētiā suā in Chersoneso Peloponesiaca exeret ut in Cimbrica exercet formidabilior profecto Machometanis Regibus erit, quā unquam Hamburgēsis aut Lubecenſibus extitit: multoq; celebrior in plaga Australi, aut Oriente erit, quā in Septemtrionalibus insulis quibusvis Gruenlandia sua remotioribus. Hispaniarumq; Monarcha, etsi ubiq; terrarum assiduo pro augendā Catholica Religione deludet & Orientales æquē ac Occidentales Indias ad Christū perducere indefesso studio conetur, majus attamen meritum habebit, si remotiorib⁹ ad tempus Gentibus postpositis viciniora sibi regna Tessarum, Marochiorum Numidarumq; curādā hac in parte assumet, utq; Catholici agnomen ex eo promeruit, quod Catholicam ubiq; religionē inducere conatur, laudabilior nihilominus in Orbe Christiano apparebit, & absq; ulla vicinorum obtrectatione aut invidia regnabit, si cæteros

Catholicę professionis Principes, suo exemplo, in vicinos nobis Turcas armatos pertrahet. Polonus itidem verissimam sui denominationem, quā à Pole seu Campo patienti derivatam habet, gentib⁹ universis declarabit, si suscepta hac expeditione sacra in patentib⁹ Thraciæ campis tentoria sua distendet, animosēq; ut assolet, pro toti⁹ Christianitatis incolumitate, Marte aperto cum barbaris Musulanis decertabit, ulturus manes gloriosos VLADISLAI III. fortissimi olim Sarmaticę gentis Herois pro Nomine Christiano apud Varnam à Turcis occisi. Præpotentes confederati ordines, quid viribus suis valeant, tum demum Orbi innotescant Christiano, si qua Classe Americam & Orientis Insulas infestant, ea Constantino-
polim usq; missa in Pontum Euxinum navigationem tētarent, utq; circum navigato Arctico per mare glaciale, in Sinarum regna transire conabantur; sic Helleſponto superato, veteres Colchos & Trapezuntij imperium inviserent, & Bactras utilius pertingerent: cæterasq; Ponto adjacentes regiones nobis aperirent. Serenissimæ demum Respublicę Italianę, Veneta & Genuensis maritimis virib⁹ illustres quodā & metuendæ, laudabilius certe cunctis nationib⁹ innotescerēt nunc, si concordib⁹ animis, id à barbaris recuperare adniterentur, q³ olim p discordiā, maximo cū damno & maculā nominis Christiani amiserunt.

Quod igitur Apostolus quondam ad Corinthios scribens ut in unitate dilectionis fraternæ, professionisq; Orthodoxę manerent, in Epistola sua effatus est, hoc ego sermonem meum ad vos claudens, & quasi conjurans,

ut mutuo in amore atq; charitate maneatis. ô Principes
Pijssimi dico. *Obsecro vos fratres per nomen Domini Nostri*
Jesu Christi ut idipsum dicatis omnes. (scilicet, Pax Pax om-
nibus Christianis. Pax omnibus populis Europæ. Bellû
& ruina Turcis, excidium funestum omnib⁹ Machome-
tanis) Et non sint in vobis schismata. (Hoc est diversæ o-
piniones in Religione: diversæ voluntates à bono pacis)
Sitis autem perfecti in eodem sensu & in eadem sententia. Ag-
grediendi, videlicet barbaros, liberandiq; nationes, Chri-
stianis olim Imperatoribus subjacentes, à gravissima Ty-
rannide Ottomanigenarum. Sed hoc imprimis recorda-
mini efficere in vobis quod Magister noster Christus, de
mutuo conservando amore omnib⁹ nobis injunxit, hâc
summam doctrinæ suæ apponens: *In hoc autem cognoscent*
omnes, quod mei sitis discipuli, si dilectionem ad invicem
habeatis. Sine ista etenim Christiani dici non meremini:
sine ista, hostibus fidei, terribiles nullomodo esse poter-
itis: sine ista nescio quonam modo, ipsum etiam Deum
precibus vestris adire possibile erit, cum non nisi con-
gregatis in unum se adfuturum promiserit, non vero di-
spersis voluntate, opinionibus, numero.

Agite igitur animæ felices, agite Pastores Populo-
rum, & diligenter p^r officio vestro animadvertite, ne san-
guis Christianorû amplius inter vos effundatur, neve ul-
tra inspectantibus vobis & pro injuncto munere non cu-
râtib⁹ grex Christianorum & provinciæ Catholicę, diri-
pian^tur à barbaris. Attendite quid Ethnicus Poëta di-
cat, & suffundite vos rubore.

Candida pax homines, trux decet ira feras.

Quam itaq; veram lætitiâ, quam animi satietatem aut
quam mentis tranquillitatē habere possunt illi, qui bel-
lo fraterno agitâtur, meditanturve impiè domesticæ dis-
fensionis causas? Quam serena cōscientia, & vultu haud
mentito possunt alloqui amicos, consiliarios, sacrorum
Mystras? quomodo audent cogitare Deum, adire templa
libare Mysteria, quomodo volunt expiare crimina, im-
petrare veniam, curare deniq; salutem? cum optime sci-
ant, bellum quod susceperunt agendum, & sibi & alijs ef-
se præsentissimam ad mortem semitam, unde revocare
gradum nemini fas est: Pacem autem ad omnem fælici-
tatem & prosperitatem vitæ ut luculentissimam, ita ipsis
improbis optabilem viam, qua non datur mobulentis,
ad beatitudinis culmen pervenire. Bello siquidem inte-
reunt omnia & consumuntur quę possidentur bona; pa-
ce vero augentur & conservâtur universa. Bello desolan-
tur agri, vastantur urbes, evertuntur funditus regna: pa-
ce excolitur terra, ædificantur domus, extruuntur civita-
tes firmantur, augentur & reflorent imperia Bello interi-
erunt, Thœbæ, Athenæ, Sparta, Carthago, Troja, Corin-
tus, Hierosolyma, Saguntum & Roma. Pace creverunt
Venetiæ, cōservata Thlascale, acquisivitq; famam Amb-
sterodamum magnitudinē suam Moscovia, populatio-
nem Lutetia, mercaturam Londinum, Opes Genua, di-
vitias Marochium Pax igitur ô Megistanes Sapientissimi
quæ ornat imperia quæ exauget regna, quæ parit opes,
gloriam, decus, & honores, præferenda est bello, quod o-
mnib⁹ his spoliât Respublicas & populos opulētissimos,
barba-

barbariemq; & solitudinem inducit. Pax quæ gignit artes, & rerum omnium ubertatem exoptanda est cunctis, quàm bellum vorax q; consumit omnia & destruit elegantiā. Quapropter à cultis & politioribus semper timetur strepitus belli, classicumq; ipsum perterrefacit probos omnes: pacis vero & tràquillitatis vel sola spes jucunda fit cūctis: nullaq; vox solet esse gratior aurib⁹ nomine pacis.

Securus placide mundus sub pace

Tranquillum est summum pax opus alma Dei. Pacem itaque ô Reges & Principes Christiani inter vos concludite, ut bellum, pacis assequendę causā, eo alacriori animo Turcis inferatis. Pacem ô Docti atq; Eloquentes viri Principibus & Dynastis, eruditissimis scriptionib⁹ vestris insinuate, ut in pace fortia illorum facta, eò securius scribere valeatis. Pacem ô Mystæ sacri supplices è cœlo exorate, ut nomen servatoris Christi, qui non est Deus dissensionis, sed Deus pacis, eo sælicius in tranquillitate, gentibus paganorum prædicetis. Pacem ô cuncti Fideles, à pacis largitore Deo poscite, ut in pace vitam degentes præsentem, ad bravium supernæ vocationis, ubi est vera pax nostra Christus decurrere possitis. Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem, ô quicumq; nomine Christiano censemini, & dicite corde ac labio unanimi, Fiat pax in virtute tua ô JESU REX PACIFICE in tota

Europa & in tota Christianitate.

DIXI.

10.000.

B 3435